

Viite

Asia

Ulkoasiainneuvosto kehitysministerikokoonpanossa 25.11.2019; Suomen kannat

Ulkoasiainneuvosto kehitysministerikokoonpanossa kokoontuu 25.11.2019 Brysselissä. Suomea kokouksessa edustaa kehitysyhteistyö- ja ulkomaankauppaministeri Ville Skinnari. Kokouksen asialistalla ovat tuoreiden demokratiapäätelmien vaikutukset kehitysyhteistyölle kumppanimaissa; ajankohtaiset humanitaariset asiat; Post-Cotonou-neuvottelut; eurooppalaisen kehitysrahoitusarkkitehtuurin tulevaisuus pohjautuen ns. viisaiden ryhmän raporttiin; Etiopia ja talous; Sudanin poliittinen transitio; sekä lounasaiheena sukupuolten välinen tasa-arvo ja koulutus.

Tuoreiden demokratiapäätelmien vaikutukset kehitysyhteistyölle kumppanimaissa

Suomi pitää keskeisenä, että EU toimii kaikilla sektoreilla aktiivisesti ihmisoikeuksien, demokratian ja oikeusvaltioperiaatteen edistämiseksi. Päätelmät vahvistavat tätä viestiä. EU:n uusi ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskeva toimintaohjelma (2020-2024), jonka osalta neuvottelut ovat käynnistymässä ensi vuoden alussa, antaa mahdollisuuden päätelmien operationalisointiin. Suomi korostaa, että demokraattisen hallinnon vahvistaminen hauraimissa maissa on tärkeimpiä tapoja ennaltaehkäistä demokratiavajeesta sekä heikosta hallinnosta nousevia aseellisia konflikteja ja selkkauksia.

Ajankohtaiset humanitaariset asiat

Suomen päätavoitteena puheenjohtajana humanitaarisen avun työryhmässä on ollut humanitaarista apua ja kansainvälistä humanitaarista oikeutta koskevat neuvoston päätelmät. Ministerineuvostolta haetaan hyväksyntä päätelmille. YK:n ja muiden suurimpien humanitaaristen toimijoiden yhteistyökomitea (IASC) julkisti 12.11. järjestelmänlaajuiset suuntaviivat siitä, miten vammaiset henkilöt tulee huomioida kaikessa humanitaarisessa työssä. Suomen tavoitteena on tukea suuntaviivojen toimeenpanoa globaalisti ja EU-tasolla sekä kannustaa jäsenvaltioita aktiiviseen toimintaan vammaisinkluusiossa. Suomelle oli tärkeä saada päätelmiin läpi viesti, jossa kannustetaan EU-maita lisäämään humanitaarista rahoitustaan erityisesti huomioiden ilmastonmuutos.

Post-Cotonou-neuvottelut

Suomen tavoitteena AKT-työryhmän puheenjohtajana on ollut tukea Post-Cotonou-neuvotteluiden mahdollisimman sujuvaa etenemistä. EU:n neuvottelumandaatti on keskeisin ohjaava dokumentti, jonka rajoissa EU-jäsenmaiden sisäisen keskustelun sopimuksen sisällöstä on pysyttävä. Tavoitteena tulee olla strateginen kumppanuus osapuolten välillä, jonka puitteissa kumppanit sitoutuvat toimeenpanemaan kestävän kehityksen tavoitteita yhteistyössä. Cotonoun jatkosopimuksen osalta Suomi korostaa erityisesti sen Afrikka-pilarin merkitystä. Afrikka-pilarin toimien tulee muodostaa johdonmukainen kokonaisuus EU:n ja Afrikan unionin (AU) yhdessä sopimien tavoitteiden kanssa.

Eurooppalaisen kehitysrahoitusarkkitehtuurin tulevaisuus pohjautuen ns. viisaiden ryhmän raporttiin

Suomen tavoite on tehostaa EU:n ulkoista rahoitustoimintaa ja muodostaa kokonaisvaltaisempi strateginen näkemys kehitysrahoitusarkkitehtuurista ja kehittää kansainvälisten rahoituslaitosten omistajaohjausta sekä Euroopan investointipankin (EIP) ja Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankin (EBRD) välistä yhteistyötä ja työnjakoa. Tavoitteena on etsiä sopua viisaiden ryhmän ehdottamista lyhyen ja pitkän aikavälin tavoitteista ja niiden käsittelyn seuraavista askelista. Jatkotyön tulee osaltaan myös tukea neuvotteluita tulevasta naapuruus-, kehitys- ja kansainvälisen yhteistyön välineestä (NDICI) vuosille 2021-27. Suomen tavoitteena on myös kehitysministereiden täysipainoinen osallistuminen eurooppalaisen kehitysrahoitus-arkkitehtuurin tulevaisuutta koskevaan keskusteluun ja prosessin seuraaviin vaiheisiin.

Etiopia ja talous

EU:n tulisi keskustella enemmän Etiopian tilanteesta ja pohtia, miten parhaiten tukea maan uudistusagendaa. Poliittista dialogia Etiopian kanssa tulisi vahvistaa entisestään. Lisäksi tulisi selvittää rahallisen tuen kasvattamista hankkeille, joilla tuetaan Etiopian transitiota. EU:n ja Etiopian välisessä yhteistyössä tulisi siirtyä kehitysyhteistyöpainotteisesta suhteesta kokonaisvaltaiseen ja tasavertaiseen kumppanuuteen. Etiopian talouden avautuminen ja uudistuminen mahdollistavat EU-maiden ja Etiopian välisen kaupallisten suhteiden kehittämisen.

Sudan

Suomi pitää tärkeänä, että EU:n apupaketti Sudanin siirtymävaiheelle saadaan valmiiksi mahdollisimman pian, ottaen huomioon Sudanin hallituksen prioriteetit. On tärkeää, että EU:n tuki Sudanin kaltaisille transitiomaille noudattaa humanitaarisen avun, jälleenrakennuksen ja kehitysyhteistyön yhteensovittamisen periaatetta. EU:n tulee tukea Sudania sen pyrkimyksissä löytää ratkaisu maan poistamiseksi Yhdysvaltain terroria tukevien maiden listalta. Suomi tukee Afrikan unionin roolia Sudanin rauhanprosessissa Juban julistuksen ja Afrikan unionin rauhan ja turvallisuuden neuvoston (AU PSC) lokakuun kokouksen päätöksen mukaisesti. Suomi kannustaa Sudania jatkamaan naisten ja nuorten osallistamista siirtymävaiheen järjestelyissä.

Asialista:

Tuoreiden demokratiapäätelmien vaikutukset kehitysyhteistyölle kumppanimaissa	4
Ajankohtaiset humanitaariset asiat	6
Post-Cotonou-neuvottelut	10
Eurooppalaisen kehitysrahoitusarkkitehtuurin tulevaisuus pohjautuen ns. viisaiden ryhmän raporttiin	13
Etiopia ja talous	18
Sudanin poliittinen transito	22

Asia

Tuoreiden demokratiapäätelmien vaikutukset kehitysyhteistyölle kumppanimaissa

Kokous/tapaaminen

Ulkoasiainneuvosto 25.11.2019 (kehitysministerikokoonpano)

Asiakirjat

Neuvoston demokratiapäätelmät (14.10.2019), 12836/19

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Janina Hasenson, UM/POL-40, p. 050 488 48 90***Johanna Rasimus, UM/KEO-10, p. 050 598 6437******Johanna Jokinen-Gavidia, UM/KEO-20, p. 029 535 1435*****1. ESILLÄ OLEVAT KYSYMYKSET**

Ulkoasiainneuvosto hyväksyi 14.10.2019 päätelmät demokratiasta. Edelliset päätelmät olivat 10 vuoden takaa (2009). Päätelmät korostavat ihmisoikeuksien, demokratian ja oikeusvaltioperiaatteen yhteyttä. Niissä tuodaan esille myös haasteita demokratian toteutumiselle monissa maissa ml. median toiminnan rajoitukset, pyrkimykset heikentää oikeusjärjestelmän toimivuutta ja kansalaisyhteiskunnan kapeneva tila. Kehitysministerit keskustelevat lyhyesti EU:n keinoista tukea demokratiakehitystä kumppanimaissa.

2. SUOMEN TAVOITE

- Suomi pitää keskeisenä, että EU toimii kaikilla sektoreilla aktiivisesti ihmisoikeuksien, demokratian ja oikeusvaltioperiaatteen edistämiseksi. Päätelmät vahvistavat tätä viestiä.
- EU:n uusi ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskeva toimintaohjelma (2020-2024), jonka osalta neuvottelut ovat käynnistymässä ensi vuoden alussa, antaa mahdollisuuden päätelmien operationalisointiin.
- Suomi korostaa, että kaikissa käytännön toimissa tulee huomioida naisten ja tyttöjen sekä muiden erityisen haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden ja ryhmien mahdollisuus osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan.
- Suomi on kansalaisyhteiskunnan ja ihmisoikeuspuolustajien vahva tukija niin poliittisesti kuin taloudellisesti. Kansalaisyhteiskunnan kapeneva tila on vakava kehityssuunta. Suomi tuo kaikessa toiminnassaan esille sanan-, mielipiteen ja kokoontumisvapauden merkitystä demokraattisen yhteiskunnan tunnusmerkkinä.
- Suomi korostaa, että demokraattisen hallinnon vahvistaminen hauraimissa maissa on tärkeimpiä tapoja ennaltaehkäistä demokratiavajeesta sekä heikosta hallinnosta nousevia aseellisia konflikteja ja selkkauksia.

3. NEUVOTTELUTILANNE

Demokratiapäätelmät hyväksyttiin lokakuun 2019 ulkoasiainneuvostossa. Käytännön toimet ovat neuvoston ihmisoikeus- ja kehitystyöryhmien (COHOM, CODEV) vetovastuulla. Myös alueellisen työryhmien osallistuminen toimeenpanoon on keskeistä, kun puhutaan demokratian edistämisestä tietyillä alueilla.

4. TAUSTA

Ulkoasiainneuvosto hyväksyi 14.10.2019 demokratiapäätelmät, jotka antavat ohjausta EU:n demokratiatoimintaan erityisesti ulkosuhteissa. Edelliset päätelmät olivat peräti 10 vuoden takaa (2009). Monet demokratiajärjestöt olivat pitkään peräänkuuluttaneet uusia päätelmiä. Suomalainen järjestö DEMO oli tässä erittäin aktiivinen ja toivoi päätelmien hyväksymistä nimenomaan Suomen EU-pj-kaudella. Suomi tuki päätelmien antamista. Neuvottelut käytiin EU:n ihmisoikeustyöryhmässä (COHOM) eurooppalaisen ulkosuhdehallinnon (EUH) johdolla siten, että kiertävän puheenjohtajan vastuulla oleva kehitystyöryhmä (CODEV) osallistui käsittelyyn.

Demokratiapäätelmät tuovat esille haastavan geopoliittisen tilanteen, jossa ihmisoikeuksia ja demokratiaa haastetaan ennen näkemättömällä tavalla. Monissa maissa autoritääriset hallinnot laativat tietoisia rajoituksia vapaan median, oikeuslaitoksen ja kansalaisyhteiskunnan toiminnalle. Rankaisemattomuus vakavistakin ihmisoikeusloukkauksista on joissain maissa arkipäivää. Uutta teknologiaa voi useassa tapauksessa hyödyntää yhteiskunnallisen osallistumisen tukemisessa. Väärin käytettynä se voi kuitenkin haitata demokratian toteutumista (esim. disinformaatio-kampanjat vaalien alla jne.).

Päätelmissä tuodaan esille myös demokratian ja kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamisen yhteys (erityisesti tavoitteet 10 ja 16).

Päätelmät korostavat EU:n sitoutumista ihmisoikeuksien ja demokratian edistämiseen eri poliittisin ja taloudellisin keinoin. Konkreettisina keinoina mainitaan mm. syrjimättömyyden ja yhteiskunnallisen osallistumisen, monipuoluejärjestelmän ja parlamenttien sekä vapaan median toiminnan tukeminen. Ihmisoikeusloukkauksiin olisi keskeistä puuttua varhaisessa vaiheessa, ennen varsinaisen konfliktin syntymistä. EU:n tukea kv. standardit täyttävien vaalien toteutumiselle eri maissa korostetaan. Päätelmät painottavat myös teknologian hyödyntämistä osallistumisen tukemisessa sekä viestinnän ja koulutuksen merkitystä.

Päätelmät eivät tuo esille konkreettisia keinoja tavoitteiden toteutumisessa, vaan niiden osalta työ jatkuu työryhmätasolla (erityisesti ihmisoikeus- ja kehitystyöryhmät COHOM ja CODEV). Myös alueellisen työryhmien rooli on keskeinen maakohtaisten ratkaisujen identifiointiseksi.

EU:n ihmisoikeuksia ja demokratiaa koskeva toimintaohjelma (EU Action Plan on Human Rights and Democracy 2015-2019) toimii keskeisenä poliittisena viitekehyksenä ulkosuhteita koskevalle toiminnalle. Uusi toimintaohjelma tullaan neuvottelemaan, komission tiedonannon pohjalta, vuoden 2020 aikana. Suomi pitää keskeisenä, että tuleva toimintaohjelma sisältää kirjauksia myös demokratiapäätelmien konkreettisesta toimenpanosta.

KEO-70 Pilvi Taipale

18.11.2019

Asia

Ajankohtaiset humanitaariset asiat

Kokous/tapaaminen

Ulkoasiainneuvosto 25.11.2019

Asiakirjat

Fifth revision of the draft Council conclusions on humanitarian assistance and international humanitarian law, WK 10334/2019 REV 5

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Pilvi Taipale, UM/KEO-70, puh. 050 367 5972***Sari Uusi-Rauva, UM/OIK-10, puh. 050 477 4811******Sanna Harti, GEN, puh. +41 79 123 5249******Mirka Eirola, Sisäministeriö/Maahanmuutto-osasto*****1. ESILLÄ OLEVAT KYSYMYKSET**

Ajankohtaiset humanitaariset asiat, ml. neuvostossa hyväksyttävät humanitaarisen avun ja kansainvälisen humanitaarisen oikeuden päätelmät. Edelliset kansainvälisen humanitaarisen oikeuden toimeenpanon edistämistä koskevat päätelmät on annettu 10 vuotta sitten. Todetaan EU:n erityinen rooli kansainvälisen humanitaarisen oikeuden puolustajana ennen joulukuussa järjestettävää Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun liikkeen 33. kansainvälistä konferenssia ja ensimmäistä kertaa järjestettävää Maailman pakolaisfoorumia.

2. SUOMEN TAVOITE

- Suomi on toiminut puheenjohtajana humanitaarisen avun työryhmässä EU-puheenjohtajuuskaudella. Päättävänä on ollut humanitaarista apua ja kansainvälistä humanitaarista oikeutta koskevat neuvoston päätelmät. Ministerineuvostolta haetaan hyväksyntä päätelmille.
- YK:n ja muiden suurimpien humanitaaristen toimijoiden yhteistyökomitea (IASC) julkisti 12.11. järjestelmänlaajuiset suuntaviivat siitä, miten vammaiset henkilöt tulee huomioida kaikessa humanitaarisessa työssä. Suomella on ollut keskeinen rooli tässä työssä, ja tavoitteemme on tukea suuntaviivojen toimeenpanoa globaalisti ja EU-tasolla sekä kannustaa jäsenvaltioita aktiiviseen toimintaan vammaisinklusiivissa.
- EU on yksi maailman suurimmista humanitaarisen avun rahoittajista. Humanitaarisen avun tarve on suurempi kuin koskaan. Suomelle oli tärkeä saada päätelmiin läpi viesti, jossa kannustetaan EU-maita lisäämään humanitaarista rahoitustaan erityisesti huomioiden ilmastonmuutos.
- Joulukuussa järjestettävät Punaisen Ristin ja Punaisen puolikuun liikkeen 33. kansainvälinen konferenssi ovat EU:lle mahdollisuus osoittaa johtajuutta kansainvälisen humanitaarisen oikeuden puolustajana.

3. NEUVOTTELUTILANNE

Neuvoston päätelmät hyväksyttiin 7.11. humanitaarisen avun ja ruoka-avun työryhmässä COHAFassa ja kv. humanitaarista oikeutta koskevien kappaleiden osalta 13.11. poliittisten ja turvallisuusasioiden komiteassa COPSissa. Päätelmät hyväksytään 20.11. Coreperissa A-kohtana. Jäsenmaat ovat antaneet päätelmille vahvan tuen eikä niiden sisällön suhteen ollut vaikeita yhteensovittettavia asioita. Neuvottelujen vaikein kysymys liittyi siviilien suojelua koskevan 6. kappaleen kirjaukseen räjähtävien aseiden käytöstä asutuilla alueilla. Kaikille jäsenvaltioille hyväksyttävä tekstimuotoilu löytyi YK:n asevalvontapuolella sovitusta yhteisestä EU-kielestä.

Maaailman **pakolaisfoorumiin** ei ole suunnitteilla EU:n yhteisiä sitoumuksia. Suomi antaa foorumissa näillä näkymin kaksi konkreettista sitoumusta ulkoministeriön ja sisäministeriön hallinnonaloilta. UM sitoutuu rahoittamaan vammaisasioihin keskittyvän apulaisasiantuntijan (Junior Professional Officer, JPO) UNHCR:n aluetoimistoon. SM:n sitoumus on pääministeri Rinteen hallitusohjelmassa ilmoitettu kiintiöpakolaisten määrän korotus.

Kansainvälisen Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun liikkeen 33. **kansainvälisen konferenssiin** liittyvät EU-sitoumukset on tarkoitus hyväksyä tällä viikolla 18.11. työryhmätasolla, 21.11. COPSissa ja 25.11. kehitysministerineuvostossa. Suomen kansalliset sitoumukset on määrä hyväksyä kansallisessa kansainvälisen humanitaarisen oikeuden työryhmässä 20.11. Konferenssissa hyväksytään päätöslauselmia, joita on valmisteltu kesäkuussa Genevessä pidetyssä valmistelukokouksessa. EU pitää konferenssissa puheenvuoron, joka valmistellaan COHAF- ja COJUR-työryhmissä.

4. TAUSTA

Neuvoston päätelmät humanitaarisista asioista

Humanitaarisella sektorilla Suomen EU-puheenjohtajakauden päätavoite on humanitaarista apua ja kansainvälistä humanitaarista oikeutta koskevat neuvoston päätelmät. Päätelmät ovat Suomelle tärkeä saavutus ja myös osoitus siitä, että olemme keskeinen humanitaarinen toimija EU:ssa suhteellisen pienestä koostamme ja rahoitustasostamme huolimatta. Edelliset kansainvälisen humanitaarisen oikeuden toimeenpanon edistämistä koskevat päätelmät on annettu 10 vuotta sitten.

Päätelmissä

- korostetaan kansainvälisen humanitaarisen oikeuden (IHL) merkitystä ja EU:n erityistä roolia IHL:n puolustajana Geneven sopimusten 70-vuotisjuhlavuonna ja ennen Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun konferenssia;
- korostetaan EU:n roolia yhtenä suurimmista humanitaarisista rahoittajista ja kannustetaan EU-maita lisäämään humanitaarista rahoitustaan huomioiden erityisesti ilmastonmuutos;
- painotetaan haavoittuvimmassa asemassa olevien ihmisten suojelua humanitaarisissa kriisitilanteissa ja kehoitetaan huomioimaan erityisesti vammaiset henkilöt 12.11. julkistettujen globaalin tason suuntaviivojen mukaisesti;
- korostetaan humanitaarisen ja lääkintähenkilöstön suojelua konflikteissa; ja
- tuodaan esiin pakotteiden ja terrorisminvastaisen toimien mahdolliset haitalliset vaikutukset humanitaariselle toiminnalle ja tarve saattaa nämä toimet kansainvälisen oikeuden ml. kansainvälisen humanitaarisen oikeuden mukaisiksi.

Päätelmiä on kansallisesti valmisteltu yhteistyössä Suomen SPR:n ja eri ministeriöiden ja kansalaisyhteiskunnan edustajista koostuvan asiantuntijaryhmän kanssa. EU-tasolla valmistelu on tehty COHAF- ja COJUR-työryhmissä.

Maailman pakolaisfoorumi

YK:n pakolaisjärjestö UNHCR järjestää ensimmäisen Maailman pakolaisfoorumin (*Global Refugee Forum*) Genevessä 17.–18.12.2019. Foorumin toisena isäntänä toimii Sveitsi ja sen viralliset koollekutsijat ovat Turkki, Saksa, Etiopia, Pakistan ja Costa Rica. Em. maiden valtiojohdon lisäksi Yhdistyneiden kansakuntien pääsihteerin odotetaan osallistuvan foorumiin.

Maailman pakolaisfoorumi (ks. <https://www.unhcr.org/global-refugee-forum.html>) on korkean tason tapahtuma, jossa seurataan vuoden 2018 lopussa hyväksytyn pakolaishuoltokompaktin toimeenpanoa ja annetaan sitoumuksia. Pakolaisfoorumi järjestetään jatkossa joka neljäs vuosi. Foorumin tavoitteena on tasata vastuunjako ja tuoda uusia toimijoita mukaan pakolaishuoltoon. Ajatuksena on, että valtiot ja muut toimijat (kansainväliset järjestöt, paikallisviranomaiset, kansalaisyhteiskunta, yksityissektori, pakolaisia vastaanottavat yhteisöt sekä pakolaiset) antavat foorumissa konkreettisia sitoumuksia kompaktin edistämiseen. Erityisiä odotuksia kohdistuu rahoittaja- ja uudelleensijoittajamaihin, joiden toivotaan jakavan enemmän globaalia vastuuta pakolaisista. Foorumissa on mahdollisuus esitellä myös hyviä käytäntöjä, jotka ovat tärkeitä inspiroimaan kansainvälistä yhteisöä viemään pakolaishuoltokompaktia eteenpäin. Foorumin pääteemat ovat 1) taakan- ja vastuunjako, 2) koulutus, 3) työ ja elinkeino, 4) energia ja infrastruktuuri, 5) ratkaisut ja 6) suojelukapasiteetti.

Suomi tuki aktiivisesti pakolaishuoltokompaktin valmistelua ja on osallistunut myös pakolaisfoorumin valmisteluihin. Suomi on tukenut etenkin suojelukapasiteettiteemaa ja on keskittynyt sen alla vammaisinklusiioon, jota ollaan valtavirtaistamassa foorumin kaikkiin pääteemoihin. Suomeen kohdistuu odotuksia paitsi kansallisessa roolissaan, myös EU:n puheenjohtajamaana. Suomelta toivotaan korkean tason osallistumista pakolaisfoorumiin. Suomen pakolaisfoorumiin osallistuva valtuuskunta muodostetaan sekä valtionhallinnon että kansalaisyhteiskunnan edustajista. Ajatuksena on kutsua valtuuskuntaan myös pakolaistaustainen henkilö.

Maailman pakolaisfoorumiin ei ole suunnitteilla EU:n yhteisiä sitoumuksia. Suomi antaa foorumissa näillä näkymin **kaksi konkreettista sitoumusta** ulkoministeriön ja sisäministeriön hallinnonaloilta. UM sitoutuu rahoittamaan vammaisasioihin keskittyvän apulaisasiantuntijan (Junior Professional Officer, JPO) UNHCR:n aluetoimistoon. Sitoumus on tarkoitus hyväksyä ennen foorumia kehitys- ja ulkomaankauppaministerin kansliassa humanitaarisen avun ja politiikan yksikön (KEO-70) esityksen pohjalta. SM:n sitoumus on pääministeri Rinteen hallitusohjelmassa ilmoitettu kiintiöpakolaisten määrän korotus. Sitoumus on laadittu SM:n maahanmuutto-osastolla ja hyväksytty ministeri Ohisaloon esikunnassa. Lisäksi Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos (THL) esittelee **hyvänä käytäntönään** hanketta, joka koskee pakolaisten mielenterveystoimien valtakunnallista kehittämistä.

Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun liikkeen konferenssi

Punaisen Ristin ja Punaisen Puolikuun liikkeen 33. kansainvälinen konferenssi järjestetään 9.–12.12.2019 Genevessä. Neljän vuoden välein pidettävään konferenssiin osallistuu 2 000 – 4 000 osallistujaa valtioiden ja kansallisten Punaisen Ristin/Puolikuuden valtuuskunnista. Se on merkittävä maailmanlaajuinen humanitaarisia kysymyksiä käsittelevä foorumi. Konferenssissa päätösvaltaa käyttävät sodan oikeussääntöjä koskevien Geneven yleissopimusten osapuolet ja liikkeen eri osat. Tämänvuotisessa konferenssissa huomioidaan samalla Geneven sopimusten 70-vuotisjuhlaa. Konferenssin nimi on ”*Act today, shape tomorrow*”, ja sen pääteemat ovat: 1) kansainvälisen humanitaarisen oikeuden kunnioittaminen ja toteuttaminen, 2) muuttuvat haavoittuvuudet ja 3) luottamus humanitaariseen toimintaan.

Konferenssissa hyväksytään päätöslauselmia ja raportteja, järjestetään sivutapahtumia sekä annetaan sitoumuksia, joita valtiot ja kansalliset yhdistykset voivat antaa joko yhdessä tai erikseen. EU-puheenjohtajuuden myötä **Suomen** valtuuskunnan tehtävänä edustaa EU:ta yhdessä EU:n instituutioiden kanssa sekä tarvittaessa huolehtia jäsenvaltioiden kantojen yhteensovittamisesta neuvottelujen yhteydessä. Suomen valtuuskunnan puheenjohtajana toimii ulkoministeriön kehityspoliittisen osaston päällikkö Satu Santala.

Tämän vuoden konferenssissa neuvotellaan ja pyritään hyväksymään kuusi päätöslauselmaa (*resolutions*), joiden teemoja ovat IHL:n kansallinen toimeenpano, tietosuoja perheenyhdistämisissä, mielenterveys ja psykososiaalinen tuki humanitaarisissa kriiseissä, epidemiat ja pandemiat, katastrofilainsäädäntö sekä naisten johtajuus.

EU:n jäsenvaltiot antavat yhdessä kahdeksan EU-sitoumusta (*pledges*), joista kaksi yhdessä kansallisten Punaisten Ristien yhdistysten kanssa. Sitoumusten aiheina ovat mm. kansainvälisen humanitaarisen oikeuden edistäminen, humanitaarisen henkilöstön suojaaminen sekä haavoittuvassa asemassa olevien ryhmien suojeleminen konflikteissa. Lisäksi Suomi antaa kaksi kansallista sitoumusta, joista toinen liittyy ympäristön suojelemaan aseellisissa konflikteissa ja toinen katastrofiriskien hallinnan kehittämiseen. Yhteispohjoismaisia sitoumuksia on ehdotettu ympäristönsuojelusta aseellisissa konflikteissa (Suomi) sekä katastrofivalmiuden lisäämisestä arktisessa ympäristössä (Islanti).

Ulkoministeriö**TAVOITEMUISTIO**

KEO-10 Mäkelä Lotta
EUE Virkkunen Matleena

05.11.2019

Asia

Post-Cotonou-neuvottelut

Kokous/tapaaminen

Ulkoasiainneuvosto 25.11.2019

Asiakirjat

E-kirje UM2017-00131, U-kirjelmä U 4/2019 vp

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Lotta Mäkelä, KEO-10, lotta.makela@formin.fi, +358 295 350 053Matleena Virkkunen, EUE, matleena.virkkunen@formin.fi, +32 471 03 48 93Katja Ahlfors, KEO-10, katja.ahlfors@formin.fi, +358 505717313**1. ESILLÄ OLEVAT KYSYMYKSET**

Komissio päivittää Euroopan unionin (EU) ja sen jäsenvaltioiden sekä Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren valtioiden (AKT) kumppanuutta ja yhteistyötä koskevan uuden sopimuksen (nk. Post-Cotonou-sopimus) neuvotteluiden tilanteesta. Agendakohdasta ei ole tarkoitus käydä täysimittaista keskustelua.

2. SUOMEN TAVOITE

- Suomi toimii EU-puheenjohtajuuskaudella EU:n ja Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren valtioiden välistä kumppanuutta hoitavan AKT-työryhmän puheenjohtajana. Suomen tavoitteena on ollut tukea Post-Cotonou-neuvotteluiden mahdollisimman sujuvaa etenemistä ja johtaa jäsenmaiden työtä neuvostossa tätä tavoitetta silmällä pitäen.
- Sopimuksen sisällön osalta Suomi painottaa sukupuolten tasa-arvoa ja erityisesti seksuaali- ja lisääntymisterveyttä ja -oikeuksia (SRHR). EU:n neuvottelumandaatti on keskeisin ohjaava dokumentti, jonka rajoissa EU-jäsenmaiden sisäisen keskustelun sopimuksen sisällöstä on pysyttävä.
- Tavoitteena tulee olla strateginen kumppanuus osapuolten välillä, jonka puitteissa kumppanit sitoutuvat toimeenpanemaan kestävän kehityksen tavoitteita yhteistyössä. Toimeenpanon tehostamiseen on panostettava nykyistä järjestelyä enemmän.
- Cotonoun jatkosopimuksen osalta Suomi korostaa erityisesti sen Afrikka-pilarin merkitystä. Afrikka-pilarin toimien tulee muodostaa johdonmukainen kokonaisuus EU:n ja Afrikan unionin (AU) yhdessä sopimien tavoitteiden kanssa.

3. NEUVOTTELUTILANNE

Neuvottelut tulevan sopimuksen koko AKT:ta koskevasta perustasta ovat edenneet pitkälle, mutta tietyistä vaikeista teemoista ei olla vielä päästy sopuun. Karibian ja Tyynenmeren alueellisten pilarien tekstit ovat myös edenneet jo pitkälle, sen sijaan Afrikka-pilarin tekstistä päästiin aloittamaan

neuvottelut AKT-osapuolen kanssa vasta syksyllä 2019. Neuvottelut ovat reilusti myöhässä alkuperäisestä tavoiteaikataulusta eli sopimuksen valmistumisesta ennen nykyisen Cotonou-sopimuksen umpeutumista 29.2.2020. Koska uutta sopimusta ei tulla saamaan valmiiksi ennen nykyisen Cotonou-sopimuksen umpeutumista, EU:n ja AKT:n tulee sopia transitiotoimista. Käytännössä tämä tarkoittaa nykyisen Cotonou-sopimuksen määräysten voimassaolon jatkamista.

4. TAUSTA

EU:n ja sen jäsenvaltioiden sekä AKT-valtioiden välisen kumppanuussopimuksen tarkoituksena on uusia AKT-valtioiden ryhmän jäsenten kanssa tehty aiempi kumppanuussopimus (nk. Cotonoun sopimus, SopS 68 ja 69/2005), joka tuli kansainvälisesti voimaan 2003.

Euroopan unionin neuvosto antoi 22. kesäkuuta 2018 komissiolle ja korkealle edustajalle valtuutuksen neuvotella unionin puolesta kumppanuussopimus Afrikan, Karibian ja Tyynenmeren valtioiden ryhmään kuuluvien valtioiden kanssa. Ehdotuksen tavoitteena on kattavan sopimuksen tekeminen voimassa olevan Cotonoun sopimuksen allekirjoittaneiden 79 valtion kesken. Tavoitteena on sopimus, jossa keskitytään osapuolten yhteisiin ja EU:n erityisiin etuihin (esim. muuttoliikeasiat, rauha ja turvallisuus sekä investoinnit), ja joka menee yleisluontoista lähestymistapaa pidemmälle ja poikkeaa entistä enemmän perinteisestä avunantajien ja avunsaajien välisestä suhteesta. AKT hyväksyi oman neuvottelumandaattinsa uutta, nk. Post-Cotonou-sopimusta koskien toukokuussa 2018.

Neuvottelut Post-Cotonou-sopimuksesta käynnistyivät syyskuussa 2018. Sopimuksen rakenteesta päästiin joulukuussa 2018 yhteisymmärrykseen. Sopimuksessa tulee olemaan koko AKT:ta koskeva perusta ja kolme alueellista pilaria: Afrikka, Karibia, Tyynimeri. Komissio ja AKT asettivat alun perin yhteiseksi tavoitteeksi Post-Cotonou-sopimuksen parafoinnin heinäkuussa 2019. Neuvottelut ovat kuitenkin edenneet hitaasti ja asetetusta tavoiteaikataulusta ollaan myöhässä. Koska uutta sopimusta ei saada valmiiksi ennen nykyisen sopimuksen umpeutumista, EU:n ja AKT:n tulee sopia transitiotoimista, sopimuksettomien tilan välttämiseksi. Käytännössä transitiotoimet tarkoittavat nykyisen Cotonou-sopimuksen määräysten voimassaolon jatkamista. EU:n puolelta tämä vaatii neuvoston päätöksen. Sopimusneuvotteluiden seuraamisen rinnalla Suomen on varmistettava, että transitiotoimista saadaan sovittua ajoissa ennen nykyisen Cotonou-sopimuksen umpeutumista.

Post-Cotonou-sopimuksessa EU:n ja AKT-valtioiden suhteita on tarkoitus uudistaa, siirtyä kauemmaksi avunantaja-avunsaaja-dynamiikasta ja identifioida yhteisiä sekä EU:n omia intressejä paremmin. Uuden sopimuksen on tarkoitus huomioida muuttunut globaalikonteksti (erityisesti Agenda 2030, Pariisin ilmastositoumus), uudet EU:n politiikat (EU:n globaalistrategia, uusi kehityspoliittinen konsensus, kauppaa ja muuttoliikettä koskevat politiikat) sekä Cotonoun sopimuksen vahvuudet ja heikkoudet. Tältä pohjalta komissio on identifioinut seuraavat tavoitteet uudelle sopimukselle: 1) poliittinen kumppanuus, joka pohjautuu rauhanomaisten, vakaiden, hyvin hallintoitujen, vauraiden ja kestävien valtioiden ja yhteiskuntien luomiseen; 2) kestävä kehityksen tavoitteiden saavuttaminen; ja 3) tehokkaiden kumppanuuksien luominen kansainvälisillä foorumeilla.

Yksi merkittävimmistä EU:n puolelta esitetystä muutoksista uuteen sopimukseen on sopimuksen alueellinen painotus. Uudessa sopimuksessa on tarkoitus olla kaikille osapuolille yhteinen perusta, joka sisältää yleisiä tavoitteita, periaatteita, ja prioriteetteja. Painopiste olisi kuitenkin alueellisissa pilareissa (Afrikka, Karibia ja Tyynimeri). Pilarien avulla EU pyrkii siirtämään sopimuksen painopistettä pois AKT-rakenteesta ja kohti alueellista yhteistyötä. Tarkoituksena on, että uuden sopimuksen poliittinen painoarvo lepäisi nimenomaan alueellisissa pilareissa. Niissä on tarkoitus kunkin alueen osalta konkretisoida, mitä sopimuksen perustassa on sovittu ja sopia tarkemmin toimeenpanosta. Ajatus painopisteen siirtämisestä vastaa myös Suomen tavoitteita. Koko sopimuksesta on tulossa oikeudellisesti sitova.

AKT-valtioiden välistä kehitysyhteistyötä rahoitetaan nykyisin Euroopan kehitysrahastosta (EKR). EKR on talousarvion ulkopuolinen rahasto, jonka rahoitus perustuu EU:n jäsenvaltioiden suoriin rahoitusosuuksiin. EKR:n suuruus nykyisellä rahoituskehyskaudella (2014–2020) on 30,5 miljardia euroa, josta Suomen maksuosuus on n. 460 miljoonaa euroa.

Komissio on ehdottanut, että EKR ei olisi enää jatkossa budjetin ulkopuolinen rahasto, vaan se siirrettäisiin osaksi EU:n budjettia. Suomi tukee komission ehdotusta. Neuvotteluja uudesta ulkosuhderahoitusvälineestä (Naapuruus-, kehitys- ja kansainvälisen yhteistyön väline, NDICI), jonka osaksi EKR siirtyisi, käydään parhaillaan osana yleisiä, monivuotista rahoituskehystä (MFF) koskevia neuvotteluja. Tulevan Post-Cotonou-sopimuksen rahoitus ratkaistaneen neuvotteluiden loppuvaiheessa.

Asia

Eurooppalaisen kehitysrahoitusarkkitehtuurin tulevaisuus pohjautuen ns. viisaiden ryhmän raporttiin

Kokous/tapaaminen

Ulkoasiainneuvosto 25.11.2019

Asiakirjat

Viisaiden ryhmän raportti; luonnos neuvoston (ECOFIN) päätelmiksi

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Ville Varjola, KEO-50, ville.varjola@formin.fi, 050 471 24 61

Katja Ahlfors, KEO-10, katja.ahlfors@formin.fi, 050 5717313

1. ESILLÄ OLEVAT KYSYMYKSET

Ministerien odotetaan esittävän strategisia näkemyksiä ns. viisaiden ryhmän (Wise Persons Group on European Financial Architecture for Development) ehdottamista lyhyen ja pitkän aikavälin toimista eurooppalaisen kehitysrahoitusarkkitehtuurin kehittämiseksi sekä sen sisällöllisistä painotuksista. Asiakohdan käsittelyyn osallistuvat myös Euroopan investointipankin ja Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankin pääjohtajat sekä viisaiden ryhmän puheenjohtaja.

2. SUOMEN TAVOITE

- Tehostaa EU:n ulkoista rahoitustoimintaa ja muodostaa kokonaisvaltaisempi strateginen näkemys kehitysrahoitusarkkitehtuurista.
- Kehittää kansainvälisten rahoituslaitosten omistajaohjausta sekä Euroopan investointipankin (EIP) ja Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankin (EBRD) välistä yhteistyötä ja työnjakoa.
- Etsiä sopua viisaiden ryhmän ehdottamista lyhyen ja pitkän aikavälin tavoitteista ja niiden käsittelyn seuraavista askelista. Jatkotyön tulee osaltaan myös tukea neuvotteluita tulevasta naapuruus-, kehitys- ja kansainvälisen yhteistyön välineestä (NDICI) vuosille 2021-27.
- Kehitysministereiden täysipainoinen osallistuminen eurooppalaisen kehitysrahoitusarkkitehtuurin tulevaisuutta koskevaan keskusteluun ja prosessin seuraaviin vaiheisiin.

3. NEUVOTTELUTILANNE

ECOFIN kävi keskustelun viisaiden ryhmän raportista 10.10.2019. Finanssineuvokset (FICO) ovat yhdessä neuvoston kehitystyöryhmän (CODEV) kanssa 6.11.2019 lähtien käsitelleet päätelmäluonnosta, jossa paino on seuraavilla askelilla viisaiden ryhmän ehdottamien lyhyen ja pitkän aikavälin tavoitteiden toteuttamiseksi. Päätelmät on tarkoitus hyväksyä ECOFIN-neuvostossa 5.12.2019. Suomi on pitänyt tärkeänä myös kehitysministereiden täysipainoista osallistumista prosessiin.

Jäsenvaltiot ovat melko yksimielisiä lyhyen aikavälin toimista mutta ehdotetuista pitemmän aikavälin arkkitehtuurimuutoksista on erimielisyyttä. Jotkut kannattavat nykyisen järjestelmän vahvistamista. Monet jäsenmaat korostavat lisäselvitysten tarvetta. Viisaiden ryhmän raportissa pitkän aikavälin toimiksi ehdotetaan erityisesti eurooppalaisen kehitysrahoituslaitoksen perustamista kolmen option

pohjalta. Optiossa 1 tämä rahoituslaitos perustettaisiin EBRD:n pohjalle; optiossa 2 perustettaisiin uusi rahoituslaitos, jota omistaisivat EIP ja EBRD muiden ohella; ja optiossa 3 se luotaisiin EIP:n EU:n ulkopuolisesta lainauksesta vastaavien osien ympärille. Optiota 2 ei juuri ole kannatettu jäsenmaiden kesken. Päätelemäluonnoksessa esitetään, että EBRD ja EIP esittäisivät raportin pohjalta toimia, jotka ne aikovat toteuttaa kehitysrahoitusarkkitehtuurin tehostamiseksi, minkä jälkeen neuvosto arvioisi toimien toteutettavuutta. Neuvosto antaisi mahdolliset päätelmät jatkotoimista ensi keväänä ennen EBRD:n vuosikokousta toukokuussa 2020, jossa on tarkoitus käsitellä sen mahdollista laajentumista etenkin Afrikassa.

4. TAUSTA

Tarve EU:n kehitysrahoitustoiminnan tehostamiselle johtuu kasvavista rahoitustarpeista etenkin Afrikassa. Väestönkasvu, köyhyys ja ilmastomuutos, joihin liittyy yhteiskunnalliset levottomuudet ja muuttoliike aiheuttavat voimakkaita investointitarpeita. EU on kokonaisuutena maailman suurin kehitysavun antaja. EU:n jäsenvaltiot ja instituutiot myönsivät vuonna 2017 kehitysapua 76 miljardia euroa. Samaan aikaan geopoliittinen kilpailu on lisääntynyt erityisesti Kiinan aktiivisuuden vuoksi.

A. Viisaiden henkilöiden ryhmä ja sen toimeksianto

Edellinen arvio EU:n kehitysrahoituksen toimivuudesta tehtiin vuonna 2010 ns. Camdessus-raportissa. Kehittämistoimet kohdistuivat tuolloin komission, Euroopan investointipankin (EIP) ja kansallisten toimijoiden – lähinnä ranskalaisten ja saksalaisten - hallintoimien rahoitusmekanismien kehittämiseen, jossa yhdistettiin EU:n lahjarahoitusta tukemaan markkinaehtoisia rahoitusinstrumentteja. Vuonna 2017 hyväksyttiin Euroopan kestävän kehityksen rahasto (EKKR). Sen sijaan raportin esitys komission, EIP:n ja Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankin (EBRD) kolmansien maiden rahoitukseen liittyvien rahoitustoimien integroimiseksi jonkinlaiseksi yhtenäisemmäksi kokonaisuudeksi ei saanut kannatusta.

Keväällä 2019 neuvosto nimitti Saksan ja Ranskan aloitteesta riippumattomista asiantuntijoista koostuvan korkean tason viisaiden ryhmän, jonka puheenjohtajana toimi Thomas Wieser. Ryhmän tehtävänä oli tehdä ehdotuksia siitä, miten parantaa eurooppalaisen kehitysrahoituksen rakenteita.

Ryhmän mukaan EU:n ja sen jäsenmaiden toimijoita on erittäin suuri joukko, jolloin toimien johdonmukaisuuden saavuttaminen on vaikeaa. Toimijoiden välillä esiintyy päällekkäisyyksiä, ajoittain jopa kilpailua. Samoin toimintasäännöissä ja standardeissa on havaittu eroja. Rahoituksen pirstaloituminen on myös johtanut siihen, että kumppanimaissa EU:n näkyvyys ja sen myötä EU:n vaikutusvalta ja vaikuttavuus ovat merkittävästi vähäisemmät, kuin EU:n kehitysrahoituksen kokonaismäärä antaisi odottaa. Järjestelmä on kokonaisuudessaan monimutkainen ja siihen kytkeytyy johtamishaasteita.

Työryhmä esittää seuraavia lyhyemmän aikavälin toimia nykyisen järjestelmän toimivuuden parantamiseksi sekä pidemmän aikavälin toimia nykyisten rakenteiden muuttamiseksi:

1. Toimet nykyjärjestelmän toimivuuden parantamiseksi

Työryhmän raportti sisältää useita ehdotuksia lyhyen aikavälin toimiksi, joihin pitäisi ryhtyä välittömästi. Näihin sisältyvät toimet, joilla vahvistetaan ja yhtenäistetään komission ja neuvoston välistä kehityspoliittista ohjausta ja selkeää kommunikointia ulospäin. Samoin korostetaan eri toimijoiden välistä yhteistyötä. Yhtenä keskeisenä asiana työryhmä toteaa, että monivuotisiin rahoituskehyksiin liittyvä naapuruus-, kehitys-

ja kansainvälinen yhteistyö rahoitusinstrumenttia (NDICI) koskeva asetus tulee olemaan tärkeä vaihe kohti rakenteellisempia muutoksia eurooppalaiseen kehitysrahoitus arkkitehtuuriin.

Työryhmä ehdottaa EU:n kehityspolitiikan ja -rahoituksen vahvistamista seuraavin toimin:

- a) Eurooppa-neuvoston ja neuvoston omistajuuden vahvistaminen kehityspolitiikassa;
- b) EU:n globaalin kehitysstrategian luominen ml. kehitysrahoitus;
- c) Euroopan komission roolin vahvistaminen EU:n kehitysrahoitusrakenteessa mm. koordinaation osalta;
- d) Kehitysosamisen vahvistaminen etenkin rahoitusasioissa Euroopan komissiossa;
- e) EU:ta ja sen jäsenvaltioita monikeskeisten kehitysrahoituslaitoksien hallintoelimissä edustavien henkilöiden koordinaation vakiinnuttaminen;
- f) EU:n strategioita toteuttavien tahojen (EU Implementing Partners) vuosikokouksen järjestäminen;
- g) Euroopan kehitysasioita koskevan tiedon ja tutkimuksen kokoaminen (hub)
- h) Komission tulisi vahvistaa maastrategioita ja niiden toimeenpanon koordinaatiota kumppanimaissa (country platforms).

Työryhmä ehdottaa, että EU:n naapuruus-, kehitys- ja kansainvälisen yhteistyön välinettä hyödynnetään seuraavin toimin:

- a) Varmistetaan, että NDICI-instrumentin puitteissa tapahtuva ohjelmointi on riittävän joustavaa, jotta mahdolliset institutionaaliset muutokset ovat mahdollisia monivuotisen rahoituskehityksen (MFF) kaudella 2021-2027.
- b) Varmistetaan, että NDICI-asetusehdotus mahdollistaa EU:n osallistumisen kansainvälisten kehitysrahoituslaitosten pääomittamiseen. Tämä mahdollistaisi EU:n omistusosuuden mahdollisissa uusissa perustettavissa instituutioissa.
- c) Varmistetaan, että EU:n kehitystavoitteet toteutuvat ohjelmoinnissa, erityisesti Afrikassa, ilmastonmuutoksen vastaisissa toimissa luonnon monimuotoisuuden suojelussa sekä NDICI-instrumentin maantieteellisissä ja temaattisissa allokaatioissa.
- d) Tuetaan NDICI-instrumentin käytössä ns. avointa arkkitehtuuria, joka mahdollistaa parhaan mahdollisen toimeenpanijan valinnan takuulinstrumenteille eurooppalaisten toimijoiden etu huomioiden (eurooppalainen preferenssi).
- e) Kehitetään järjestely, joka mahdollistaa eri toimeenpanijoiden osallistumisen NDICI-instrumentin toimeenpanoon yhdessä, jotta myös pienet ja keskisuuret eurooppalaiset kehitysrahoitustoimijat voivat osallistua toimeenpanoon.

Työryhmän ehdotuksen mukaan lyhyen aikavälin toimien toteutus aloitettaisiin välittömästi EIP:n, EBRD:n ja komission toimesta. Strategisia päätöksiä uusista päällekkäisistä toiminnoista ei tehdä ja keskipitkällä aikavälillä päällekkäisyydet puretaan. Yhteistyösopimukset päivitetään vastaamaan suosituksia. Toiminnan läpinäkyvyyttä ulkoisista investoinneista lisätään.

2. Toimet rakenteiden muuttamiseksi

Työryhmä esittää rakenteiden muuttamiseksi seuraavaa kolmea vaihtoehtoa:

- a) EBRD:n ympärille rakennetaan eurooppalainen ilmasto- ja kehityspankki. EBRD:n vahvuuksina nähdään erinomainen kyky toimia yksityissektorin kanssa ja sen vahva läsnäolo maissa, joissa se toimii. Samaan aikaan EBRD:n toimintamaat ovat tyypillisesti keskituloisia ja sijaitsevat Itä-Euroopassa ja Välimeren alueella. Pankin

näytöt alhaisen tulotason maista puuttuvat. EBRD:n vahvuutena on kyky kehittää operaatiomaiden yksityistä sektoria ja liiketoimintaympäristöä ml. paikallisten pääomamarkkinoiden kehittäminen ja hyvän hallinnon vahvistaminen.

Tässä vaihtoehdossa EU-maiden tulisi löytää merkittävä määrä lisäpääomaa, jotta ne saavuttaisivat pankissa kahden kolmasosan äänimäärän, jonka turvin ne pystyvät päättämään strategisista kysymyksistä. Uusi mandaatti edellyttäisi myös pankin peruskirjan muuttamista. Edellytetyn yksimielisyyden saavuttaminen EBRD:n 69 jäsenvaltion kesken voi odottaa olevan hankalaa. Euroopan intressi ei välttämättä kuuluisi kansainvälisessä pankissa yhtä voimakkaana kuin puhtaasti EU-omisteisessa pankissa, eikä se olisi puhtaasti EU-instituutio.

- b) Perustetaan kokonaan uusi, eri instituutioiden omistama ilmasto- ja kehityspankki, jossa yhdistetään pääosiltaan EIP:n ja EBRD:n rahoitustoimet EU:n ulkopuolisissa maissa. Tässä vaihtoehdossa esitetään, että EIP, EBRD, komissio, jäsenvaltioiden kehityspankit ja mahdollisesti operaatiomaat perustaisivat uuden pankin. Uuden pankin luomiseen liittyy huomattavia kuluja ja haasteita, poliittisesti vaikeita keskusteluja (ml. sijaintipaikka, omistussuhteet) ja nykyisten pankkien tulevaisuuteen liittyviä kysymyksiä. Vaihtoehdossa edellytetään myös, että EIP lopettaa pääosiltaan ulkoisen rahoituksensa ja EBRD:n ulkoisten toimintojen kehittäminen (ml. mahdollinen laajentuminen) jäädytetään, kunnes uusi pankki on perustettu.
- c) Kehitetään EIP:n EU:n ulkopuolista rahoitusta perustamalla tytäryhtiö ”Euroopan ilmasto- ja kehityspankki”. Tytäryhtiön perustaminen olisi mahdollista EIP:n valtuuston eli EU-maiden yksimielisellä päätöksellä. EBRD ei laajenisi uusiin maihin ja sen toimintoja olisi myös mahdollista siirtää uuteen pankkiin. EIP on toiminut Afrikassa (ja maailmanlaajuisesti) vuosikymmeniä, joten sillä on EU:n ulkoisesta rahoituksesta kokemusta. Keskeistä tytäryhtiömallissa olisi jatkossa paikallisen läsnäolon vahvistaminen toimintamaissa, mikä vaatisi osaamisen ja resurssien merkittävää lisäämistä. Tytäryhtiön perustaminen ja toiminnan laajentaminen edellyttäisi myös EIP:n kehityspankkirakenteiden ja -osaamisen vahvistamista. Toisaalta vaihtoehto on poliittisesti ja teknisesti toteuttamiskelpoisempi kuin muut vaihtoehdot, koska se edellyttäisi vain EU:n jäsenvaltioiden yhteisymmärrystä.

Työryhmä ei ensisijaisena suosita suoraan mitään näistä vaihtoehdoista, vaan esittää, että niiden sopivuutta tutkittaisiin perusteellisemmin riippumattoman tahon toimesta vuoden 2020 loppuun mennessä. Lisäksi se ehdottaa, että prosessia seuraamaan perustetaan neuvoston ohjausryhmä.

B. Jatkotoimet

Suomi on puheenjohtajamaana pyrkinyt viemään eteenpäin prosessia, joka johtaisi eurooppalaisen kehitysrahoitusarkkitehtuurin kehittämiseen. Se on pöydännyt päätelmäluonnoksen, joka on parhaimmillaan finanssineuvoston (FICO) ja kehitystyöryhmän (CODEV) käsittelyssä.

Päätavoitteena on viedä prosessia eteenpäin. Puheenjohtajan luonnoksen ydinsisältönä on, että EIP:ltä ja EBRD:ltä saataisiin raporttiin kirjallinen vastaus, jossa pankit yksilöisivät toimenpiteensä. Niin ikään komissiolta ja eurooppalaiselta ulkosuhdehallinnolta pyydetäisiin vastaus toimenpide-ehdotuksineen. Niitä arvioisi neuvoston asettama ohjausryhmä, jonka pohjalta neuvosto laatisi päätelmät jatkotoimista keväen 2020 aikana. NDICI-välineeseen liittyvät asiat on rajattu päätelmistä pois ja ne käsitellään osana normaalia lainsäädäntäprosessia.

Pitkän aikavälin toimista optio 2 eli uusi kehitysrahoituslaitos ei ole saanut kannatusta, joten jatkotoimet keskittyisivät optioihin 1 (EBRD-keskeinen malli) ja 3 (EIP-keskeinen malli) sekä mahdollisesti nykyjärjestelmän vahvistamiseen. EIP on jo esittänyt toimia, joilla se erottaisi ulkoisen rahoitustoiminnan EU:n sisäisestä toiminnastaan ja vastaisi raportissa esitettyyn kritiikkiin (ns. 'European Bank for Sustainable Development' eli EBSD). Vastaavasti EBRD on valmistelemassa mahdollista laajentumista Afrikkaan.

ALI-20

Ojanperä Hanna

31.10.2019

Asia

Etiopia ja talous

Kokous/tapaaminen

Ulkoasiainneuvosto 25.11.2019 kehitysministerit

Asiakirjat

-

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Hanna Ojanperä, ALI-20, hanna.ojanpera@formin.fi, 0295 350 166***Jutta Marjanen, ALI-20, jutta.marjanen@formin.fi, 0295 350 156******Arto Valjas ja Carolina Nordling, ADD***

1. ESILLÄ OLEVAT KYSYMYKSET

Tarkoituksena on keskustella, miten EU ja jäsenmaat voivat auttaa Etiopiaa sen poliittisissa ja taloudellisissa uudistuksissa. Alankomaiden kehitysministeri pitää tiiviin alustuksen. Euroopan ulkosuhdehallinto ei ole jakanut asiakohtaan ohjaavia kysymyksiä.

2. SUOMEN TAVOITE

- EU:n tulisi keskustella enemmän Etiopian tilanteesta ja pohtia, miten parhaiten tukea maan uudistusagendaa. Poliittista dialogia Etiopian kanssa tulisi vahvistaa entisestään. Lisäksi tulisi selvittää rahallisen tuen kasvattamista hankkeille, joilla tuetaan Etiopian transitiota.
- EU:n ja Etiopian välisessä yhteistyössä tulisi siirtyä kehitysyhteistyöpainotteisesta suhteesta kokonaisvaltaiseen ja tasavertaiseen kumppanuuteen. Etiopian talouden avautuminen ja uudistuminen mahdollistavat EU-maiden ja Etiopian välisen kaupallisten suhteiden kehittämisen. Työpaikkojen luominen Etiopian nuorelle väestölle on tärkeää ja EU:n on tähän toiminnallaan pyrittävä.
- Suomella on pitkä historia Etiopian opetussektorin tukemisessa, nykyisen painopisteen ollessa perusopetuksen laadun ja tasa-arvon kehittämisessä sekä inklusiivisessa koulutuksessa. Opetussektorin vahvistaminen kokonaisuutena on Etiopian kehityksen kannalta ratkaisevassa asemassa ja myös EU:n tulisi pyrkiä tukemaan sitä.

3. NEUVOTTELUTILANNE

Käydään keskustelu Etiopian transition tukemisesta. Vuosi sitten marraskuussa 2018 hyväksyttiin ulkoasiainneuvoston päätelmät Etiopiasta. Toukokuussa 2019 Etiopiasta keskusteltiin Afrikka-työryhmässä ja Afrikan sarven alueellisesta tilanteesta poliittisten ja turvallisuusasioiden komiteassa. Nyt keskusteluille nähdään tarve maassa tehtyjen merkittävien uudistusten vuoksi, joille EU:n tuki on keskeistä. Etiopian ollessa merkittävässä roolissa Afrikan sarven alueella sekä maan sisäistä uudistusagendaa ajatellen, keskustelua voisi lisätä EU:n roolista tämän tukemisessa.

4. TAUSTA

Pääministeri Abiyn noustua valtaan keväällä 2018 Etiopian yhteiskunta on muuttunut merkittävästi demokraattisempaan ja avoimempaan suuntaan. Mielipidevankeja on vapautettu ja oppositiopoliittikkoja palannut maanpaosta. Abiy kutsui opposition mukaan osaksi rakentavaa demokraattista prosessia ja nimitti entisiä oppositiojohtajia merkittäviin virkatehtäviin. Kansalaisjärjestö-, terrorismi- ja vaalilainsäädäntöä on muutettu. Lehdistönvapausindeksissä Etiopia hyppäsi 40 sijaa ylöspäin yhdessä vuodessa.

Etiopiassa on tarkoitus pitää **vaalit toukokuussa 2020**. Lupa demokraattisten monipuoluevaalien järjestämisestä on ollut yksi PMI Abiyn tärkeimmistä uudistuksista. Onnistuneiden vaalien järjestämisen haasteina ovat mm. nopea aikataulu, järjestäytymätön oppositio ja vaalilautakunnan vaillinainen kapasiteetti. Vaalien lähestyminen on lisännyt poliittisia jännitteitä. Etiopian suuresta nuoresta väestöstä monet äänestävät ensimmäistä kertaa ja levottomuuksien riski kasvaa, elleivät nuoret koe tulevansa kuulluiksi.

Talouden haasteisiin pyritään vastaamaan **Homegrown Economic Reform (HGER)**–uudistusohjelmalla. Se on kunnianhimoinen suunnitelma, joka perustuu makrotaloudellisiin ja rakenteellisiin uudistuksiin sekä talouden tärkeimpien sektoreiden (maatalous, valmistava teollisuus, kaivostoiminta, turismi, ICT) uudistamiseen. Suunnitelman tavoitteeksi on tehdä Etiopiasta Afrikan vaurauden keulakuva vuoteen 2030 mennessä. Ohjelmaa on kiiteltu visioiden tasolla hyväksi, mutta toimeenpanosuunnitelma ja aikataulu vielä puuttuvat. Toteutus vaatii ulkopuolista rahoitusta.

Uudistusagendaan kuuluu myös avata suuret valtionyritykset (mm. Afrikan suurin lentoyhtiö Ethiopian Airlines ja suurin matkapuhelinoperaattori EthioTelecom) yksityisille investoinneille. Etiopia tulee tarvitsemaan kansainvälisen yhteisön teknistä apua ponnisteluissaan, koska sillä ei ole kokemusta yksityistämisestä.

Uudistusohjelma Homegrown Economic Reformin (HGER) perustamisen rinnalla valmistellaan Etiopian uutta **kansallista viisivuotissuunnitelmaa** vuosille 2020/21-2024/25 sekä kymmenen vuoden raamisuunnitelmaa. Suunnitelmissa tullaan määrittelemään kansalliset tavoitteet kaikille sektoreille, mukaan lukien peruspalvelut, joita uudistusohjelma HGER ei kata. Avunantajia konsultoidaan suunnitelmista lähikuukausina. Alustavien tietojen mukaan suunnitelmat painottaisivat kehitystä yksityisellä sektorilla. Kun aikaisemmin Etiopian talouskasvu on perustunut julkisiin investointeihin, hallituksen on jatkossa tarkoitus keskittyä parantamaan yksityisen liiketoiminnan edellytyksiä, mukaan lukien ulkomaiset investoinnit, jotta yksityinen sektori voisi mm. luoda työpaikkoja ja maksaa veroja.

Vaikuttavan uudistusagendan vastapuolena on muutosvastarinta ja **väkivaltaisuudet**. Uudistusten läpivienti instituutioihin ja paikallishallintoon takkuilee. Riskinä on, että tyytymättömyys siihen, että uudistukset eivät vielä näy parannuksina kansalaisten arjessa, purkautuu väkivallaksi. Etiopian sisäiset, etniset jännitteet ovatkin viime aikoina lisääntyneet. Separatistista liikehdintää esiintyy, esim. Eteläisten kansojen osavaltioon kuuluvalla Sidama-heimon alueella järjestetään kansanäänestys 20.11. itsenäisen osavaltioaseman saamisesta. Kymmenkunta muutakin etelän pientä kansaa on pyytänyt kansanäänestystä. Etnisyyttä korostavan liikehdinnän lisääntyessä esiin on noussut huoli 85:stä etnisestä ryhmästä koostuvan Etiopian hajoamisesta. Jännitystä lisää etnisten ryhmien sisällä olevat hajaannuttavat voimat, mistä osoituksena olivat lokakuun levottomuudet ei ainoastaan suurimman etnisen ryhmän oromoiden ja muiden etnisten ryhmien välillä mutta myös kristittyjen- ja muslimioromoiden välillä. Levottomuuksissa kuoli noin 70 ihmistä.

Etiopian **talouskasvu** on ollut viime vuosina nopeaa. Etiopia on yhä yksi maailman köyhimmistä maista, mutta sen tavoitteena on nousta keskituloisten maiden joukkoon vuoteen 2025 mennessä. Maan talous kuitenkin perustuu vielä pitkälti maatalouteen ja väestöstä yli 80 prosenttia asuu maaseudulla. Väkiluku on yli 100 miljoonaa ja sen ennustetaan lähes tuplaantuvan vuoteen 2050

mennessä. Etiopian **talouden suurimmat ongelmat** ovat viennin vähyys ja valtion velkaantuminen. Inflaatio on korkea - vuonna 2018 sen arvioidaan olleen 11,2 %. Etiopia on rakentanut teollisuuspuistoja ja kasvattanut valmistusteollisuutta (esim. vaate- ja tekstiiliteollisuutta) viennin lisäämiseksi. Maan heikko infrastruktuuri aiheuttaa kuitenkin ongelmia puistoille. Nuorisotyöttömyys ja väestönkasvu ovat myös Etiopian suuria haasteita. Noin kaksi miljoonaa etiopialaista siirtyy työmarkkinoille vuosittain.

Ulkomaiset investoinnit Etiopiaan kasvoivat vuodesta 2011 vuoteen 2016 627 miljoonasta 3,2 miljardiin dollariin vuodessa. Kiina on ylivoimaisesti suurin investoija Etiopiassa, Turkki on toisella ja Intia kolmannella sijalla. EU-maiden yhteenlasketut investoinnit ovat Turkin tasolla. Etiopian valtion velka on noin 52 miljardia dollaria (60 % BKT:sta), josta noin 27 miljardia dollaria ulkomaista velkaa. Yli puolet Etiopian ulkomaanvelasta on Kiinalle.

Väestönkasvu, ilmastonmuutokseen liittyvä kuivuus ja tulvat sekä alueelliset konfliktit aiheuttava jatkossakin tarpeen **humanitaariselle avulle** Etiopiassa. Humanitaarisen avun tarve on vuosittain kasvanut, vaikka maa on tehnyt merkittäviä muutoksia ravitsemustilanteen parantamiseksi. Etiopiassa on arvioiden mukaan hieman alle 2 miljoonaa maan sisäistä pakolaista, jotka pakenevat kuivuutta tai etnisiä konflikteja. Yhteensä humanitaarista apua tarvitsee noin 8.3 miljoonaa ihmistä. Etiopiassa on myös noin 700 000 pakolaista, joista pääosa tulee Etelä-Sudanista.

Etiopian uudistuminen sekä erityisesti Etiopian ja Eritrean välinen sopu merkitsee **Afrikan sarven alueelle** mahdollisuutta kohti rauhaa, vakautta ja kehitystä. Etiopian PMI Abiy on ottanut aktiivisen alueellista vakautta edistävän roolin, mm. Eritreassa ja Sudanissa. Hänet palkittiin ponnisteluistaan Nobelin rauhanpalkinnolla 2019. Etiopia on toiminut pitkään Afrikan sarven alueellinen yhteistyöorganisaatio IGADin puheenjohtajana, mutta nyt on päästy yhteisymmärrykseen siitä, että tehtävä siirtyy Kenialle. Järjestöllä ollut vaikeuksia toimeenpanna mandaattiaan alueellisen rauhan ja kehityksen edistämiseksi. IGAD ei ole ollut päätöksissään täysivaltainen, sillä Eritrea ei ole osallistunut yhteistyöhön.

Etiopian ja EU:n väliset suhteet ovat hyvät ja toimivat. EU ja Etiopia solmivat 2016 EU-Etiopia strategisen sitoumuksen (EU-Ethiopia Strategic Engagement). Se sisältää vuosittaiset ministerikokoukset. Dialogia käydään kuudella sektorilla: alueellinen rauha ja turvallisuus, sosiaalinen ja taloudellinen kehitys, investoinnit ja kauppa, hallinto ja ihmisoikeudet, ilmaston muutos ja yhteistyö ympäristönsuojelussa sekä terrorismin ja radikalisaation vastainen työ. Cotonou-sopimuksen mukaista artikla 8 dialogia on käyty harvakseltaan, viimeksi heinäkuussa 2017. Seuraava artikla 8 dialogi on nyt sovittu käytäväksi 20.11.

Etiopia arvostaa yhteistyötä EU:n ja sen jäsenmaiden kanssa. Kehitysyhteistyössä EU ja sen jäsenmaat ovat yhdessä Etiopian suurin kumppani, kaupassa toiseksi suurin Kiinan jälkeen ja investoinneissa EU-maat yhdessä kilpailevat 2. tilasta Turkin kanssa. Etiopia on uudistustensa kautta tullut arvoissaan lähemmäs EU:ta, mikä on lähentänyt suhteita. Demokratia, ihmisoikeudet ja tasa-arvo ovat nyt yhteisiä tavoitteita. PM Abiy on vedonnut useaan otteeseen - myös presidentti Niinistön lokakuun Etiopian virallisen vierailun yhteydessä - yhtenäisen ja vahvan EU:n puolesta.

EU tukee jo paljon Etiopiaa maan ollessa yksi EU:n keskeisimmistä kumppanimaista Afrikassa. EU:lle ja jäsenmaille tärkeitä teemoja Etiopiassa ovat mm.: 1) poliittinen vakaus ja sen vakauttava vaikutus koko Afrikan sarven alueeseen, 2) taloudellinen kehitys, 3) muuttoliikkeen ja pakolaisuuden hallinta ja 4) ilmaston muutoksen vastainen taistelu.

Suomen ja Etiopian kahdenväliset suhteet ovat hyvät ja luottamukselliset. Suhteet perustuvat pitkäaikaiseen ja tulokselliseen kehitysyhteistyöhön vuodesta 1967 alkaen. Suomen tavoitteena on tukea jatkossakin maan uudistus- ja kehityssagendaa poliittisen dialogin ja kehitysyhteistyön kautta.

Suomi hakee suhteiden vahvistamista ja monipuolistamista sekä tasavertaista kumppanuutta Etiopian kanssa Erityisesti kaupallistaloudellista ja yksityisen sektorin yhteistyötä pyritään monipuolistamaan. Suomen kahdenvälinen kehitysyhteistyö keskittyy kolmelle sektorille: opetus, vesi ja sanitaatio sekä maaseudun taloudellinen kehitys. Kaikissa ohjelmissa huomioidaan mahdollisuuksien mukaan naisten voimaannuttaminen, nuorten työllistäminen, vammaisten ihmisten osallisuus sekä ilmastonmuutos. Etiopia on Suomen suurin kehitysyhteistyön vastaanottajamaa Afrikassa. Vuoden 2019 budjetti on noin 15,4 miljoonaa euroa.

ALI-40

El Krekshi Maruan

07.11.2019

Asia

Sudan

Kokous/tapaaminen

Ulkoasiainneuvosto (kehitysministerikokoonpano) 25.11.2019

Asiakirjat

Laatijan ja muiden käsittelijöiden yhteystiedot

Maruan El Krekshi, vastuuvirkamies ALI-40, maruan.elkrekshi@formin.fi; 050 475 7635Ann-Christine Krank, yksikön päällikkö ALI-40, ann-christine.krank@formin.fi; 050 432 5243**1. ESILLÄ OLEVAT KYSYMYKSET**

Sudan käsitellään agendakohdassa: EU:n ja jäsenmaiden tuki transitiomaille.

2. SUOMEN TAVOITE

- Suomi pitää tärkeänä, että EU:n apupaketti Sudanin siirtymävaiheelle saadaan valmiiksi mahdollisimman pian, ottaen huomioon Sudanin hallituksen prioriteetit. Suomi kannustaa Sudania ottamaan vetovastuu avun koordinoinnista.
- Suomi pitää tärkeänä, että EU:n tuki Sudanin kaltaisille transitiomaille noudattaa humanitaarisen avun, jälleenrakennuksen ja kehitysyhteistyön yhteensovittamisen periaatetta.
- Suomi pitää tärkeänä, että EU tukee Sudania sen pyrkimyksissä löytää ratkaisu maan poistamiseksi Yhdysvaltain terroria tukevien maiden listalta. Tämä mahdollistaisi kansainvälisten rahoituslaitosten toiminnan Sudanissa.
- Suomi tukee Afrikan unionin roolia Sudanin rauhanprosessissa Juban julistuksen ja Afrikan unionin rauhan ja turvallisuuden neuvoston (AU PSC) lokakuun kokouksen päätöksen mukaisesti.
- Suomi kannustaa Sudania jatkamaan naisten ja nuorten osallistamista siirtymävaiheen järjestelyissä.

3. NEUVOTTELUTILANNE

Sudanin transitioprosessi on hauras, ja sen onnistuminen on vahvasti sidoksissa hallituksen kykyyn lievittää kansalaisten talousahdinkoa. Eurooppalaisen ulkosuhdehallinnon näkemyksen mukaan tärkeitä viestejä olisivat EU:n vahva tuki transiiohallitukselle sekä sen prioriteeteille rauhanproessin ja talouden osalta.

Sudan oli esillä ulkoasiainneuvostossa 11.11.2019.

4. TAUSTA**Yleinen tilanne**

Presidentti Bashirin hallinnon kaaduttua kansan nousun myötä Sudanissa allekirjoitettiin 17.8.2019 Afrikan unionin (AU) / Etiopian välityksellä sopimus kolmen vuoden siirtymäkaudesta. Tähän lopputulokseen myötävaikutti myös EU:n aktiivisuus. KE Federica Mogherinin valtuuttamana ulkoministeri Pekka Haavisto kävi heinäkuussa Addis Abebassa, Khartumissa, Kairossa, Jeddassa ja Abu Dhabissa, kannustamassa kansallisia ja alueellisia toimijoita toimimaan mahdollisemman rakentavasti, jotta AU/Etiopian välitysprosessi onnistuisi. UMI Haavisto osallistui EU:n puolesta myös siirtymävaiheen sopimuksen allekirjoitusseremoniaan elokuussa.

Uusi Sudanin pääministeri Abdalla Hamdok nimettiin virkaansa 21.8.2019. Hallituksen prioriteetit siirtymävaiheen aikana ovat taloustilanteen kohentaminen ja aseellisten ryhmien sitouttaminen siirtymävaiheen sopimukseen. PMI Hamdokin arvio taloustilanteen vakauttamiseksi on USD 2 miljardia lyhyellä aikavälillä, ja USD 8 miljardia kolmen vuoden aikana. Sudanin talouden rasitteena on USD 52 miljardin ulkomaan velkataakka (111% BKT:sta). Suuri velkataakka johtuu osittain myös siitä, että Etelä-Sudanin itsenäistyttyä v. 2011, Sudan suostui ottamaan velkataakan itselleen kansainvälisen yhteisön luvattua velkahelpotusta. Tätä lupausta ei pidetty johtuen Yhdysvaltain terrorismilistauksesta. YK:n kehitysohjelman (UNDP) inhimillisen kehityksen mittarilla (HDI), Sudan sijaitsee sijalla 167 (189 maata mukana vertailussa). Afrikan kehityspankin mukaan Sudanin 40 miljoonasta asukkaasta noin 36% luokitellaan köyhäksi. Humanitaarisen avun tarpeessa on 8 miljoonaa ihmistä, joista 3 miljoonaa on maan sisäisiä tai Sudanin ulkopuolelta tulevia pakolaisia. Maataloussektori työllistää noin 70% väestöstä ja ilmastonmuutoksen kielteiset vaikutukset vaikuttavat suoraan maaseudun väestön toimeentuloon. Etelä-Sudanin itsenäistyttyä Sudan menetti 80% öljykentistä.

Sudanin siirtymäkauden tukemiseksi on perustettu epämuodollinen Friends of Sudan -foorumi, joka pyrkii virkamiestasolla koordinoimaan kansainvälisten toimijoiden poliittista ja taloudellista tukea Sudanille. Ryhmään kuuluu Yhdysvallat, Egypti, Ranska, Saksa, UK, Saudi Arabia, UAE, Norja, Qatar, AU, EU, Afrikan kehityspankki, YK, Maailmanpankki ja IMF. Tarkkailijoina ovat Ruotsi, Italia ja Suomi.

Suomen ensimmäinen osallistuminen ryhmän kokoukseen oli Washingtonissa 21.10.2019 pidetyssä neljännessä Friends of Sudan -kokouksessa, johon myös Sudan osallistui ensimmäistä kertaa. Sudanin valtiovarainministeri Ibrahim El Badawi esitteli Sudanin hallituksen talousreformisuunnitelman, jonka tavoitteena on mobilisoida kansainvälistä rahoitusta peruspalvelujen tuottamiseksi sekä pitkän aikavälin infrastruktuuri- ja kehitysohjelmien toimeenpanemiseksi. Kokouksessa vallitsi yksimielisyys siitä, että poliittisen siirtymävaiheen onnistuminen on vahvasti sidoksissa Sudanin viranomaisten kykyyn tuottaa peruspalveluja kansalaisilleen. Kansainvälisen yhteisön tuen maksimoimiseksi kokoukseen osallistujat vetosivat sen puolesta, että Sudan poistetaan Yhdysvaltain terroria tukevien maiden listalta sekä Sudanin velkajärjestelyjen puolesta, jotta kansainväliset rahoituslaitokset voisivat toimia täydellä kapasiteetilla Sudanissa.

Sudanin tukitarpeet ovat mittavat ja ne voidaan jäsentää seuraavasti:

- Peruspalvelujen tuottaminen, ml. koulutus ja terveyssektori
- Kansallisten instituutioiden kapasiteetin vahvistaminen/tekninen tuki
- Makrotalouden vakauttamistoimet
- Humanitaarinen apu
- Keski- ja pitkän aikavälin kehitysohjelmat
- Turvallisuussektorin reformi

Mitä tulee rauhanprosessiin Darfurin, Blue Nile ja South Kordofan -aseellisten ryhmien kanssa, Sudanin hallitus on perustanut kansallisen elimen (Peace Commission), jonka mandaattiin kuuluu käydä rauhanneuvotteluja. Neuvotteluja vaikeuttaa aseellisten ryhmien koheesion puute. Syyskuussa sovittiin Jubassa (Juba Declaration, 11.9.2019) rauhanprosessin viitekehyksestä mutta varsinaiset

neuvottelut eivät ole vielä kunnolla alkaneet. Jubassa em. osapuolet sopivat rauhanneuvotteluja valmistelevalle komitealle perustamisesta, tulitauosta, sotavankien vapauttamisesta ja humanitaarisen avun toimittamisesta konfliktialueille. Sopimukseen kuului myös paljon kritiikkiä herättänyt järjestely, jossa Sudanin siirtymävaiheen lainsäädäntöelimen (Legislative Council) perustaminen sekä maakuntakuvernöörien nimeäminen lykkääntyvät, kunnes rauhansopimus on saatu aikaiseksi. Aseellisten ryhmien sitoumus Sudanin siirtymäkauteen on toivottavaa mutta samalla on vältettävä järjestelyjä jotka jarruttavat siirtymävaiheen sopimuksen toimeenpanoa väliaikaisen perustuslakijulistuksen (Constitutional Charter) mukaisesti.

Juban julistuksen esitetyn pyynnön mukaisesti AU:n rauhan ja turvallisuuden neuvosto (PSC) on ilmaissut 10.10.2019 valmiutensa tukea rauhanprosessia ja pyytää AU:n komission puheenjohtajaa lähestymään YK:n turvallisuusneuvostoa AU:n mandaatin hyväksymiseksi. AU:n PSC myös kannustaa kansainvälistä yhteisöä tukemaan Sudanin pyrkimyksiä poistaa maa Yhdysvaltain terroria tukevien maiden listalta ja ilmoitti kansainvälisen konferenssin järjestämisestä tämän päämäärän saavuttamiseksi.

EU:n tuki Sudanille ja Cotonou sopimus

Lähtötilanne on, että Sudan on allekirjoittanut ja ratifioinut alkuperäisen Cotonoun sopimuksen vuodelta 2000. Sudan on allekirjoittanut mutta ei ole ratifioinut vuoden 2005 sopimuspäivitystä eikä ole allekirjoittanut eikä ratifioinut vuoden 2010 sopimuspäivitystä. Nyt Sudan on ilmaissut halunsa liittyä myös sopimuspäivityksiin. Sudanin Cotonou-sopimus kokonaisuudessa, Cotonoun kansainvälisen rikostuomioistuinmaininnat ovat sisäpoliittisesti sensitiivisiä, ja saattavat hermostuttaa Sudanin sotilaallisia toimijoita.

Cotonoun sopimus päättyi helmikuussa 2020, mutta sen säädösten voimassaoloa jatketaan todennäköisesti transitiotoimilla vuoden 2020 loppuun. Myös Euroopan kehitysrahasto (EKR) päättyy v. 2020 lopussa, sen jälkeen ei voida enää tehdä uusia maksusitoumuksia, mutta jo tehtyjen sitoumusten toimeenpanoa jatketaan. Eurooppalainen ulkosuhdehallinto on tuonut vahvasti esille Sudanin liittymisen poliittisen merkityksen sekä sen, että liittymisen myötä (jos se tehdään ajoissa) Sudan ehtisi vielä hyötyä EKR-varoista ja Euroopan investointipankki saisi ”lisenssin” toimia maassa.

EKR-varoja on käytetty vuodesta 2010 lähtien 196 miljoonaa euroa konfliktialueiden siviilien peruspalveluihin. Maaliskuussa 2016 EU hyväksyi 100 miljoonan euron lisäyksen EU:n Afrikka - hätärahastoon (EUTF) tukeakseen Darfurin, Kesalan, Gedarefin ja Punaisen meren maakuntien paikallisten asukkaiden ja pakolaisten peruspalveluja ja ruokaturvaa. Lokakuussa 2019 EU ilmoitti 400 miljoonan euron humanitaarisen avun tukipaketista.

Suomen tuki Sudanille

Suomella ei tällä hetkellä ole kehitysyhteistyöhankkeita Sudanissa. Siviilikriisinhallintavaroista Suomi rahoittaa yhden asiantuntijan työpanosta UN Womenilla Sudanissa. Vuosina 2012–2015 Suomi tuki Maailmanpankkia 9,25 miljoonalla eurolla Eastern Nile Watershed Management -hankkeen toimeenpanossa. Hankkeessa edistettiin luonnonvarojen kestävään hyödyntämiseen perustuvaa taloudellista kehitystä yhteisötasolla sekä autettiin Niilin valuma-alueen luonnonvarojen tasaista jakautumista säilyttämällä samalla ekosysteemin tasapaino. Sudanin yhdennetty valuma-alueen hallintahanke suunniteltiin osaksi Niilin aloitteen yhteistyötä ja osaksi Itä-Niilin kehittämisohjelmaa. Suomen Ilmatieteenlaitoksen v. 2018 päättynyt hanke pyrki vahvistamaan Sudanin ilmatieteenlaitoksen teknistä kapasiteettia ja kykyä tuottaa relevanttia tietoa eri sidosryhmille, kuten maanviljelijöille. Ulkoministeriön on määrä käydä Afrikan ja Lähi-idän osastopäällikön johdolla poliittisia konsultaatioita Khartumissa joulukuussa 2019 ja tarkoitus on keskustella myös mahdollisista tuen kohteista Sudanissa.

LIITTEET

Asiasanat	Cotonoun sopimus, Etiopia, kehitysrahoitus, Sudan, humanitaarinen apu
Hoitaa	UM, VM
Tiedoksi	EUE, MMM, OKM, PLM, SM, TULLI, VNK, VTV, YM